

ULU ÖNDƏR HEYDƏR ƏLİYEVİN AZƏRBAYCANÇILIQ MƏFKURƏSİNİN TƏBLİĞİNDƏ BIBLIOQRAFİK VƏSAİTLƏRDƏN İSTİFADƏNİN ƏHƏMİYYƏTİ

Xülasə: Müasir Azərbaycan tarixinin böyük bir dövrü Heydər Əliyev fenomeni ilə sıx bağlıdır. Heydər Əliyev yeni Azərbaycanın qurucusudur, Azərbaycan xalqının, Azərbaycan dövlətinin xilaskarıdır. Belə bir görkəmli şəxsiyyət haqqında yüzrlə əsərin yazılması, xalqımızın tanınmış ziyalıların ümummilli lideri tərənnüm edən dəyərli sənət nümunələrinin, elm və siyasət adamlarının ümummilli liderin çoxşaxəli fəaliyyəti haqqında elmi-tədqiqat əsərlərinin yaratması təsadüfi deyil. Yalnız biblioqrafik informasiyanın köməyi ilə yaradılmış geniş sənəd kütləsini ümumiləşdirmək və ümummilli lider haqqında yazılmış bütün əsərlər haqqında oxucuların biblioqrafik informasiya təminatını həyata keçirmək olar.

Dünya şöhrətli siyasi xadim, xalqımızın xilaskar lideri Heydər Əliyevə həsr olunan biblioqrafik informasiya mənbələri cəmiyyətimizin inkişafı üçün ciddi ideologiya və informasiya məxəzləridir. Bu dəyərli qaynaqlar dahi rəhbərin zəngin ictimai-siyasi irsinin mənimsənilməsində mühüm vasitə rolunu oynayır. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətini özündə əks etdirən biblioqrafik mənbələr içərisində informasiya potensialının zənginliyinə görə onun 80 illik yubileyi münasibətilə çapdan çıxmış “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı” xüsusilə fərqlənir.

Açar sözlər: Heydər Əliyev, azərbaycançılıq məfkurəsi, əliyevşünaslıq, biblioqrafik göstərici, nəzəri irs

Elə nadir şəxsiyyətlər vardır ki, onlar öz xalqının həyatında unudulmaz tarixə çevrilir, faydalı əməlləri ilə əbədiyyət qazanırlar. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyev belə şəxsiyyətlərdən idi. Onun taleyinə xalqın xilaskarı missiyası yazılmışdı. Bu tarixi missiyanı yerinə yetirmək üçün ona səxavətlə hər şey verilmişdi: fenomenal yaddaş, yaraşıqlı sima, dövlətçilik təfəkkürü, insanı fəth edən nitq qabiliyyəti, cəsarət, dönməz siyasi iradə və ən başlıcası öz vətəninə sonsuz məhəbbət! Ulu öndərimiz Azərbaycanı dünyanın siyasi sistemində layiqli yerlərdə olmasını təmin etmiş, tarixə həm müvəffəqiyyətli regional layihələrin müəllifi, həm də iqtisadi islahatların təməlini qoyan bir şəxsiyyət kimi düşmüşdür. Dahi siyasi xadimin yürütmüş olduğu güclü strategiya bu gün Azərbaycan Respublikasını ən dinamik, inkişaf edən, tam müstəqil siyasət yeridən bir ölkəyə çevirmişdir.

Ümummilli lider Heydər Əliyevin zəngin irsinin öyrənilməsi, təbliği və onun azərbaycançılıq məfkurəsi ideyasının yaşadılması, daha da gücləndirilməsi hər zaman aktual məsələdir. Bu elə bir mövzudur ki, ona müraciət edən hər bir şəxs mühüm informasiya tələbatçısına çevrilir. Ona görə də, Azərbaycanda fəaliyyət göstərən iri kitabxanalar və digər informasiya müəssisələri Ulu öndərimizin zəngin irsini özündə əks etdirən sənəd-informasiya resurslarının biblioqrafik vəsaitlərini hazırlamış [1; 2; 5; 6] və geniş oxucu auditoriyasının diqqətinə çatdırmışdır.

Əliyevşünaslığın müxtəlif məsələlərinin öyrənilməsində mühüm qaynaqları özündə birləşdirən bu mənbələrin hərtərəfli araşdırılması tədqiqat işinin əsas məqsədidir. Bu məqsədə nail olmaq üçün ümummilli liderə həsr olunmuş iri həcmli fundamental biblioqrafik resurslardan biri olan və 2003-cü ildə çap olunmuş “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı” təhlilə cəlb olunmuşdur. Çünki, dünya şöhrətli siyasi xadim Heydər Əliyevə həsr olunan mükəmməl şəxsi biblioqrafik resurslar cəmiyyətimizin inkişafı üçün çox ciddi ideologiya və informasiya qaynağı olaraq onun yaradıcı irsinin öyrənilməsində mühüm vasitə rolunu oynaya bilər.

Problemnin həlli. Müasir Azərbaycan tarixinin böyük bir dövrü Heydər Əliyev fenomeni ilə sıx bağlıdır. Heydər Əliyev yeni Azərbaycanın qurucusudur, Azərbaycan xalqının, Azərbaycan

dövlətinin xilaskarıdır. Belə bir görkəmli şəxsiyyət haqqında yüzlərlə əsərin yazılması, xalqımızın tanınmış ziyalılarının ümummilli lideri tərənnüm edən dəyərli sənət nümunələrinin, elm və siyasət adamlarının ümummilli liderin çoxşaxəli fəaliyyəti haqqında elmi-tədqiqat əsərlərinin yaratması təsadüfi deyil. Yalnız biblioqrafik informasiyanın köməyi ilə yaradılmış geniş sənəd kütləsini ümumiləşdirmək və ümummilli lider haqqında yazılmış bütün əsərlər haqqında oxucuların biblioqrafik informasiya təminatını həyata keçirmək olar.

Dünya şöhrətli siyasi xadim, xalqımızın xilaskar lideri Heydər Əliyevə həsr olunan biblioqrafik informasiya mənbələri cəmiyyətimizin inkişafı üçün ciddi ideologiya və informasiya məxəzləridir. Bu dəyərli qaynaqlar dahi rəhbərin zəngin ictimai-siyasi irsinin mənimsənilməsində mühüm vasitə rolunu oynayır. Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin həyat və fəaliyyətini özündə əks etdirən biblioqrafik mənbələr içərisində informasiya potensialının zənginliyinə görə onun 80 illik yubileyi münasibətilə çapdan çıxmış “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı” [6] xüsusilə fərqlənir.

Nəzəri mənbələrdə biblioqrafik nəşrlər sənəd axınının inkişafını biblioqrafik şəkildə ümumiləşdirin müəyyən bir mövzu üzrə konkret dövr üçün bu mövzunun öyrənilməsi vəziyyətinin elmi işlənmiş, etibarlı mənzərəsini yaratmaq kimi nəzərdən keçirilir. Belə biblioqrafik əsərin yaradılması biblioqrafiyalaşdırmaya cəlb olunan materialların müəyyənləşdirilməsi, seçilməsi və elmi sistemləşdirilməsi kimi çoxlu tədqiqat işləri tələb edir. Ciddi elmi biblioqrafik göstərici yaratmaq üçün onun tərtib üsulu və material toplamaq üçün istifadə olunan mənbələrin çeşidi vacibdir.

Ulu öndər Heydər Əliyevin nəzəri irsi bizim üçün tükənməz ibrət məktəbidir. “O, bu dövlətə rəhbərlik etdiyi müddət ərzində böyük dövlətçilik siyasəti ilə yanaşı, intibah və milli şüurun oyanışı sahəsində də Azərbaycanı dünya səviyyəsinə qaldıran saysız işlər görmüşdür” [4, s.8]. Heydər Əliyev milli-mədəni məsələlərin həllinə xüsusi önəm verirdi. Xalqın aparıcı məfkurəsini təmsil edən ədəbiyyatın insanlar üçün gələcək yollarına چراق tutaraq, işıqlandıran bir məktəb olduğunu çıxışlarında xüsusi olaraq qeyd edirdi. Ulu öndərin ədəbiyyat məsələlərinə aid çox qiymətli fikirləri vardır. O, dünya və Azərbaycan klassikləri haqqında, ədəbiyyatın ümumi məsələləri, Azərbaycan ədəbiyyatı, Azərbaycan dili, milli-mənəvi irsimizə dair mötəbər fikirlər söyləmişdir.

Dərin məzmunlu bu mülahizələr ümummilli liderin məruzə və çıxışlarında, geniş xalq kütləsi ilə görüşlərində söylədiyi dərin məzmunlu kəlamlarında öz əksini tapmışdır. “Azərbaycan milli mətbuatının yaradılmasının 125 ili”, “Nəriman Nərimanov abidəsinin açılışı”, “Nəbi Xəzrinin “Burla Xatun” pyesi milli dram teatrının səhnəsində”, “Mənəvi-psixoloji mövzuda dəyərli əsər”, “Milli birliyimizi və dövlətçiliyimizi qorumağa səsləyən əsər”, “Görkəmli sənətkarın yubileyi” və s. kimi mövzuları özündə əks etdirən biblioqrafik resursda materiallar müxtəlif bölmələrdə qruplaşdırılmışdır.

Təsadüfi deyildir ki, Heydər Əliyevin hakimiyyətinin istər Sovet dövrü (1969-1983), istərsə də hakimiyyətinin müstəqillik (1993-2003) Azərbaycanın ictimai həyatının hər bir sahəsində olduğu kimi xalqımızın zəngin ədəbi və mədəni irsinin də beynəlxalq səviyyədə tanınması mərhələsi hesab edilir. Ulu öndərin bu istiqamətdə 5 kitabı nəşr olunmuşdur: “Xalqların dostluğu ədəbiyyatların dostluğudur” (1980), “Sovet ədəbiyyatının yüksək borcu və amalı” (1981), “Ədəbiyyatın yüksək borcu və amalı: nitqlər, məruzələr, çıxışlar” (1999, 2000), “Deyilən söz yadigardır” (2008).

Tədqiqat illərində Azərbaycan ədəbiyyatı, Azərbaycan dili və mədəniyyətinin inkişafına diqqət artırılmış, ana dilinin, ədəbiyyatın sosial-siyasi və ideoloji problemləri ilə bilavasitə bağlı olan müxtəlif fərmanlar verilmişdir. Ulu öndər Heydər Əliyevin ədəbiyyatşünaslığın inkişafındakı xüsusi xidmətlərini və sahənin inkişafı ilə bağlı xüsusi fərmanlar verdiyini nəzərə alaraq “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı”nın təhlilini verməyi qərara aldıq.

Ümummilli liderimizə həs olunmuş “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı”nın tərtib edilməsi ilə onun zəngin irsi, eləcə də haqqında yazılmış kitablar biblioqrafik üsulla sistemləşdirilərək istifadəçilərin diqqətinə çatdırılmışdır. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin xilaskarı, dünya şöhrətli siyasətçi və böyük şəxsiyyət olan ulu öndər Heydər Əliyev haqqında biblioqrafik məlumat kitabının hazırlanması şərəfli və məsuliyyətli bir işdir. Doğrudur, Heydər Əliyevin fəaliyyət sferası o qədər geniş və zəngindir ki, onun irsinin qısa zaman kəsiyində tam şəkildə

biblioqrafiyalaşdırılması çətin prosesdir. Lakin bu biblioqrafik vəsaitin tərtibçi müəllifləri belə mühüm bir işin öhdəsindən məharətlə gəlmişlər.

Bu barədə kitabxanaşünaslıq elmimizin görkəmli nümayəndəsi, Əməkdar elm və mədəniyyət xadimi, “Şöhrət” və “Şərəfli” ordenli, tarix elmləri doktoru, professor Abuzər Xələfovun fikirləri maraq doğurur. “Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi” adlı kitabında alim haqlı olaraq qeyd etmişdir: “Heydər Əliyevin əsərləri, zəngin elmi-nəzəri irsi Azərbaycan kitabının qızıl fonduna daxildir. Nəşr olunmuş kitablardan biri və demək olar ki, birincisi – müasir ümummilli liderimiz Heydər Əlirza oğlu Əliyevin 80 illik yubileyi münasibətilə yüksək poliqrifik səviyyədə çap olunmuş biblioqrafik məlumat kitabıdır” [7, s.19].

Xüsusi vurğulamağı zəruri hesab edirik ki, biblioqrafik göstərici Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Elmi Şurasının qərarı ilə “Dünyanın görkəmli dövlət xadimləri” seriyasında ilk dəfə olaraq hazırlanaraq nəşr olunmuşdur. Bu səbəbdən, biblioqrafik vəsait ulu öndərimiz Heydər Əliyevin çoxaspektli və zəngin ictimai-siyasi fəaliyyətini əks etdirən dərin məzmunlu materialların biblioqrafiyalaşdırılması sahəsində ilk fundamental resurs kimi mühüm əhəmiyyətə malikdir. Azərbaycan, rus və ingilis dillərində tərtib edilən “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı” sanballı biblioqrafik tədqiqat əsəri kimi diqqəti cəlb edir.

Şübhəsiz, bu dəyərli biblioqrafik mənbənin ərsəyə gəlməsində tərtibçi-müəlliflərin – Beynəlxalq İnformasiyalaşdırma Akademiyasının akademiki, professor Abuzər Xələfovun və BDU-nun Biblioqrafiyalaşdırma kafedrasının dosenti, tarix üzrə fəlsəfə doktoru Solmaz Sadıqovanın elmi-nəzəri bilikləri və tədqiqatçılıq təcrübəsinin əvəzsiz rolu vardır. Təqdirəlayiqdir ki, biblioqrafik vəsaitin 2003-cü il 7 may tarixində BDU-da baş tutan təqdimat mərasimində ümummilli liderə həsr olunmuş biblioqrafik məlumat kitabının əsas məziyyətləri sadalanmış və nəşrin ölkə kitabxanaları ilə yanaşı, dünyanın bir çox mühüm kitabxanalarına göndərilməsinin vacibliyi qeyd edilmişdir.

Məlum məsələdir ki, biblioqrafik göstəricinin mövzusu biblioqrafik məlumatın əhatə etdiyi məsələlərin əhatə dairəsi ilə xarakterizə olunur. Bu dairə indeksin tematik profilini və məlumatın təqdim edilməsi vasitələrinin seçimini müəyyənləşdirən birliyi təşkil edən hədəf və oxucu məqsədindən asılıdır. Təhlil etdiyimiz biblioqrafik göstəricinin mövzusunun aktuallığının meyarı onun elm, istehsal və mədəniyyət sahəsinin əsas inkişaf istiqamətlərinə uyğunluğudur. Retrospektiv xarakterli belə bir şəxsi biblioqrafik göstəricinin məqsədi geniş oxucu kütləsi üçün informasiya mənbələri haqqında məlumat yaymaqdır.

Əslində, “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı” kimi dəyərli bir mənbə informasiya istehlakçısına müəyyən ədəbiyyatı təklif edir və ya deyə bilərik ki, tövsiyə edir. Buna görə də, biblioqrafik resursun retrospektiv indeks hədəfi və oxucu məqsədləri məsləhət xarakterli ola bilər. Eyni əsasda bu biblioqrafik nəşr elmi-köməkçi xarakterinə də malikdir. Çünki onun tərtibində məqsəd həm nəzəri, həm də praktika sahəsində mütəxəssislərin informasiya ehtiyaclarına uyğun olaraq elmi və istehsalat fəaliyyətini təşviq etməkdir. Bu səbəbdən, məlumat kitabı müvafiq ədəbiyyat haqqında informasiya topladığından elm, istehsal və mədəniyyət sahəsində mütəxəssislərin fəaliyyəti üçün informasiya-biblioqrafik baza təşkil edir.

Biblioqrafik məlumat kitabında materialların sistemləşdirilməsi üçün tərtibçilər tərəfindən xüsusi metodika tətbiq edilmişdir. Burada Ulu öndərin irsinə dair sənədlər dörd hissə, səkkiz bölmə daxilində qruplaşdırılmış və mənbələr xronoloji ardıcılıqla düzülmüşdür. Göstəricinin hazırlanması təcrübəsi sübut edir ki, burada ən optimal struktur olan materialın sxem üzrə qruplaşdırılmasından istifadə olunmuşdur. Kitabda sənədlərin biblioqrafik təsvirləri QOST 7.1 – 2003-cü il standartının tələblərinə uyğun hazırlanmışdır.

Məcburi elementlərlə yanaşı, biblioqrafik nəşrin əhəmiyyətini artıran mühüm əlamətlərdən biri kitabın sonunda köməkçi məlumat aparatı – biblioqrafik qeydlərdə göstərilən bütün şəxslər (müəlliflər, tərtibçilər, redaktorlar və şəxsiyyətlər) haqqında məlumatları ehtiva edən adlar göstəricisinin verilməsidir. Burada şəxsiyyət işarəsinin köməyi ilə qeydin məzmunu açılır, soyadın yanında nömrələmə isə mötərizədə verilir. Bundan əlavə, nəşrə daxil edilmiş sənədlər ənənəvi olaraq 3 məlumat qrupunu ehtiva edir:

- bioqrafik (həyat, ailə və rəsmi status haqqında məlumat);
- faktiki (hadisələrin tarixi, faktlar, müsahibələr, çıxışlar və s.);

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

- bibliografik (əsərlərin göstəricisi).

Fundamental bibliografik informasiya mənbəyinin “Heydər Əliyev şəxsiyyəti” adlanan ilk hissəsi dörd bölməyə ayrılır. Həmin bölmələr aşağıdakılardır:

1. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Heydər Əlirza oğlu Əliyevin həyat və fəaliyyətinin qısa salnaməsi.

2. Dünyanın görkəmli siyasətçiləri, elm və mədəniyyət xadimləri Heydər Əliyev haqqında.

3. Azərbaycanın görkəmli siyasətçiləri, elm və mədəniyyət xadimləri Heydər Əliyev haqqında.

4. Heydər Əliyevin fikir dünyasından seçmələr.

İlk bölmədə dövlət başçısının 1923-cü ilin may ayının 10-dan 2003-cü ilin mart ayının 12-nə kimi həyat və fəaliyyətindəki bütün tarixi hadisələr xronoloji ardıcılıqla əks olunur. Burada qeydə alınan son tarixi hadisə 2003-cü ildə 12 mart tarixində ABŞ səfərindən vətənə qayıtması və hava limanında kütləvi informasiya vasitələrinə müsahibə verməsidir.

Bibliografik resursun ilk hissəsinin ikinci bölməsində dünyada məşhur elm və siyasət xadimlərinin ulu öndərimiz Heydər Əliyev haqqında olan bir-birindən dəyərli fikirləri yer almışdır. Bölmə ABŞ-ın keçmiş prezidenti Corc Buşun Heydər Əliyev haqqında olan maraqlı fikirləri ilə başlayır: “Siz bizim, Amerikanın yaxın dostusunuz və Sizi belə də qəbul edirik” [6, s.118]. Bu bölmədə Amerikanın keçmiş prezidenti ilə yanaşı bir sıra tanınmış şəxsiyyətlərin düşüncələri yer almaqdadır. Belə ki, burada Fransa prezidenti Jak Şirak, İtaliya prezidenti Oskar Luisçi Skalfaro, Yaponiya imperatoru Əlahəzrət Akixito, Pakistan islam Respublikasının prezidenti Fərrux Əhməd Xan Leqari, Hindistan prezidenti Keçeril Narayana, Rumıniya prezidenti Emil Konstantinesku, Çexiya prezidenti Vatslav Havel, Polşa prezidenti Aleksandr Kvasnevski, Bolqarıstan prezidenti Jelyu Jeleu, Macarıstan Respublikasının prezidenti Arpad Hents, Ukrayna prezidenti Leonid Kuçma, Gürcüstan prezidenti Eduard Şevardnadze, Qazaxıstan prezidenti Nursultan Nazarbayev, Qırğızıstan prezidenti Əsgər Akayev kimi tanınmış siyasətçilərinin ulu öndərimiz haqqında bir-birindən dəyərli fikirləri öz əksini tapmışdır. Bu altbölmə Gürcüstan katolikosu patriarx II İlyanın Heydər Əliyev haqqında olan fikirləri ilə yekunlaşır: “Heydər Əliyev cənabları başda olmaqla Azərbaycan dövləti düzgün, xalqların arzu və istəyinə uyğun milli siyasət yeridir” [6, s.136].

Bibliografik məlumat kitabının ilk hissəsinin üçüncü bölməsi Azərbaycanın tanınmış şəxsiyyətlərinin Heydər Əliyev haqqında düşüncələrini əhatə edir. Bölmə Milli Məclisin keçmiş sədri Murtuz Ələsgərovun ulu öndər haqqında dəyərli fikri ilə başlayır: “Tarix Heydər Əliyev xəttinin düzgünlüyünü, onun bütün düşünləri açan bilən dərin siyasi zəkasını bir daha sübuta yetirdi” [6, s.137]. Bununla yanaşı, bölmədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyasının keçmiş rəhbəri Ramiz Mehdiyev, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Milli münasibətlər üzrə keçmiş dövlət müşaviri Hidayət Orucov, Azərbaycan Respublikası Təhlükəsizlik Şurasının katibi Ramil Usubov, eks müdafiə naziri Səfər Əbiyev, Azərbaycan Respublikasının sabiq Təhsil Naziri, AMEA Mexanika İnstitutunun baş direktoru, professor Misir Mərdanov, Xalq yazıçısı Elçin, Xalq şairləri Mirvarid Dilibazi, Bəxtiyar Vahabzadə, Nəbi Xəzri, Xalq artistləri Zeynəb Xanlarova, Ramiz Quliyev və başqa tanınmış şəxsiyyətlərin ümummilli lider haqqındakı fikirləri toplanmışdır.

Bibliografik göstəricinin “Heydər Əliyevin fikir dünyasından seçmələr” adlanan birinci hissəsinin sonuncu bölməsində ulu öndərimizin hikmətli sözləri, düşüncə və fikirləri toplanaraq oxuculara təqdim edilmişdir. Bölmə Ulu öndərin “Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bizim tarixi nailiyyətimizdir” [6, s.143] fikri ilə başlayır. Burada yer alan son hikmətli fikir isə xalqın, vətən torpağının ümummilli liderimiz üçün nə qədər əhəmiyyətə malik olduğunu bir daha sübut edən: “Mənim üçün hər şeydən əziz mənim xalqımdır, Vətənimdir, mənim torpağımdır” [6, s.152] müdrik kəlamıdır.

Qeyd etdiyimiz kimi fundamental bibliografik nəşrin “Heydər Əliyevin kitab şəklində nəşr edilmiş əsərləri” adlı ikinci hissəsinə dəyərli materiallar salınmışdır. Bu hissə özlüyündə “Sovetlər Birliyi dövründə Azərbaycanın tərəqqisi və inkişafına yönəlmiş siyasət (1969-1990-cı illər)” və “Müstəqillik yollarında (1991-2003-cü illər)” adlanan iki bölməyə ayrılır. Bu bölmələrin hər biri də özlüyündə yarımbölmələrə ayrılır.

İlk bölmədə Heydər Əliyevin müxtəlif dillərdə nəşr edilmiş əsərlərinin bibliografik təsviri xronoloji ardıcılıqla öz əksini tapmışdır. Göstəricinin bu bölməsində rus dilində olan ədəbiyyat

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

əhatə edilmişdir. Burada 83 adda ədəbiyyat əksini tapmışdır ki, bu yarım bölmədə də digərində olduğu kimi ədəbiyyat 1970-ci ildən etibarən əhatə olunmağa başlanmış, lakin 1983-cü ilin materialları ilə yekunlaşmışdır. İlk olaraq 10 cildlik əsərlərinin, sonra 4 cildlik kitablarının biblioqrafik təsviri verilmiş və ayrı-ayrı cildlərin məzmununun açılmasına nəzər salınmışdır. Bu da biblioqrafik resursun elmi potensialını daha da artırır. Materialların xronoloji ardıcılıqla qruplaşdırılması və nömrələnməsi göstəricidən istifadəni olduqca asanlaşdırır. Bölmədəki xronoloji ardıcılıq 1970-ci ildən başlayır və 1985-ci ildə yekunlaşır. Bu bölmədə ümumilikdə 68 adda ədəbiyyat əhatə olunmuşdur.

Biblioqrafik göstəricinin “Heydər Əliyevin kitab şəklində nəşr edilmiş əsərləri” adlanan ikinci hissəsinin ikinci bölməsi qeyd etdiyimiz kimi “Müstəqillik yollarında (1991-2003-cü illər)” adlanır. Bu bölmədə də ədəbiyyat dillər üzrə qruplaşdırılmışdır. Azərbaycan dilində olan əsərlər də, çoxcildli əsərləri və ayrı-ayrı əsərləri olmaqla iki hissəyə ayrılır. Bu bölmənin “Çoxcildli əsərlər” adlı yarımbölməsində Heydər Əliyevin çoxcildli əsərləri əks olunmuşdur. Burada əksini tapan ilk kitab “Müstəqilliyimiz əbədidir” çoxcildliyədir.

Ümumiyyətlə, biblioqrafik məlumat kitabının ikinci hissəsində 1969-2003-cü illər ərzində Ulu öndərimizin 209 adda kitabı əks edilmişdir ki, onlardan 118-i Azərbaycan, 83-ü rus, qalanları isə müxtəlif xarici dillərdə olan nəşrlərdir.

Biblioqrafik məlumat kitabının “Heydər Əliyev haqqında ədəbiyyat” adlanan III hissəsi özündə 8 bölməni əhatə edir. “Böyük həyat yolundan səhifələr” adlanan ilk bölmə daxilində kitablar 4 dil (Azərbaycan, rus, ingilis, türk) üzrə qruplaşdırılmışdır. Bu bölmədə ümumilikdə 65 adda ədəbiyyat yer almışdır ki, bunlardan 51-i Azərbaycan dilində, 9-u rus dilində, 3-ü ingilis, 2-si isə türk dilindədir.

“Heydər Əliyev Azərbaycan dövlətçiliyinin memarıdır” adlı ikinci bölmədə Heydər Əliyev haqqında 5 dildə olan ədəbiyyat qruplaşdırılmışdır. Bu bölmə daxilində əksini tapan 80 ədəbiyyat Azərbaycan dilindədir. Həmin bölmədəki ədəbiyyatın 9-u rusca, 4-ü ingiliscə, 1-i türk, biri isə farscadır. Bölmə daxilində ümumilikdə 95 adda ədəbiyyat əksini tapmışdır.

Biblioqrafik göstəricinin III hissəsinin 3-cü bölməsi “Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafında Heydər Əliyev mərhələsi” adlanır. Bu bölmədə ulu öndərin Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafında gördüyü işləri işıqlandıran ədəbiyyat əhatə olunmuşdur. Bu bölmədə 27 ədəbiyyat yer almışdır.

Heydər Əliyev Azərbaycanda neft strategiyasının inkişafında əvəzolunmaz xidmətlər göstərmişdir. Bu sahədə onun gördüyü işləri işıqlandıran onlarla ədəbiyyat nəşr olunmuşdur. Həmin ədəbiyyat biblioqrafik göstəricinin “Heydər Əliyev və Azərbaycan Respublikasının neft strategiyası” adı altında 4-cü bölmə toplanmışdır. Burada ümumilikdə 35 adda ədəbiyyat toplanmışdır ki, bunlardan 21-i Azərbaycan dilindədir. Qalan 14 kitabdan 6-sı rus dilində, 8-i isə ingilis dilindədir.

Göstəricinin III hissəsinin 5-ci bölməsi “Heydər Əliyev və Azərbaycanın neft strategiyası” adlanır. Burada 5 kitabın biblioqrafik təsviri əks olunmuşdur.

“Heydər Əliyev və Azərbaycanda elm, təhsil, mədəniyyət və incəsənətin inkişafı” adlanan VI bölmədə ədəbiyyat iki dildə qruplaşdırılmışdır. Həmin ədəbiyyatdan 25-i Azərbaycan, 1-i isə rus dilindədir.

Üçüncü hissənin “Azərbaycan ədəbiyyatında Heydər Əliyev surəti” adlanan VII bölməsi 22 adda Azərbaycan dilində olan ədəbiyyatdan, cəmi 1 türk dilində olan kitabdan ibarətdir.

Nəhayət, göstəricinin III hissəsinin sonuncu 8-ci bölməsi “Heydər Əliyev beynəlxalq aləmdə” adlanır. Burada ulu öndərin xarici ölkələrə səfərlərinə dair materiallar toplanmışdır. Burada qeydə alınmış 65 ədəbiyyatdan 45-i Azərbaycan, 11-i rus, 6-sı ingilis, 1-i fransız, 1-i türk, 1-i isə gürcü dilindədir.

Biblioqrafik məlumat kitabının dördüncü hissəsi yardımçı göstəricilərdən ibarətdir. Bunlar “Heydər Əliyevin əsərlərinin əlifba göstəricisi” və “Müəlliflərin əlifba göstəricisi” adlı yardımçı aparatdır. Nəşrdə belə göstəricilərin verilməsi biblioqrafik məlumat kitabından istifadəni asanlaşdırır və istənilən mənbənin operativ müəyyənləşdirilməsinə kömək göstərir. Ümumilikdə, bu fundamental biblioqrafik kitabda 544 mənbənin biblioqrafik təsviri verilmişdir.

Heydər Əliyev və mədəniyyət siyasəti

Bu sanballı biblioqrafik informasiya resursunun yaradılması bir daha sübut edir ki, biblioqrafizasiya prosesi kitabxanaların elmi və biblioqrafik işinin əsas istiqamətlərindən biridir. Bu fəaliyyət növünün nə qədər zəhmət tələb etdiyi hamıya məlumdur. Kompüter texnologiyalarının işə salınması ilə kitabxanaların ənənəvi kataloqlardan və fayl şkaflarından elektron sistemlərə keçməsinə imkan verən kitabxana proqramları vasitəsi ilə biblioqrafik göstəricilərin tərtibi prosesi xeyli sadələşdirilmiş və sürətləndirilmişdir. Avtomatlaşdırılmış rejimdə biblioqrafik göstəricilərin və siyahıların tərtib edilməsi imkanları artmışdır.

“Müstəqillik dövründə milli ədəbi dilin formalaşması şəraitində vətəndaşların mədəni, elmi və mənəvi informasiya tələbatını ödəmək məqsədilə müxtəlif elm sahələrinə, eləcə də humanitar elmlərə dair ədəbiyyat nümunələrinin yaradılması və çap olunması vacib məsələdir” [3, s.6]. Bu ədəbiyyatlar vasitəsilə Azərbaycan dilinin zənginliyini, tarixini, mədəniyyətini öyrənmək mümkündür. Humanitar elmlər üzrə milli ədəbiyyatın nəşri milli şüurun inkişafı, millətin, bütünlüklə xalqın təşəkkülü ədəbi dilin öyrənilməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Təsədüfi deyildir ki, milli müstəqillik şəraiti ölkəmizdə müxtəlif elm sahələri, o cümlədən humanitar elmləri əhatə edən mövzularda müxtəlif çap məhsullarının hazırlanmasına, özəl nəşriyyat sisteminin formalaşması və inkişafına əsaslı təsir göstərmişdir. Buna təsir göstərən ən mühüm məqam müasir dövrümüzdə ümummilli lider Heydər Əliyevin layiqli siyasi davamçısı, Prezident İlham Əliyevin ölkəmizdə bütün elm sahələrinin, eləcə də humanitar elmlərin inkişafına xüsusi diqqət göstərməsidir. Cənab Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanda kitab və kitabxana mədəniyyətinin inkişafı sahəsində apardığı uğurlu siyasət təqdirəlayiqdir. Məhz bu şəxsiyyətin xüsusi qayğısının nəticəsidir ki, respublikamızda 8 minə yaxın kitabxana, 400-dən çox dövlət, özəl nəşriyyat, 1000-ə qədər qəzet və jurnallar öz fəaliyyətlərini daha da genişləndirməkdədirlər.

Ölkəmizdə yaranan belə bir şəraitin insanın mənəvi cəhətdən formalaşması, azərbaycançılıq məfkurəsinin bərqərar olması, ədəbiyyat, incəsənət və mədəniyyətdə əhəmiyyətli uğurların əldə olunmasına müsbət təsiri bu gün də hiss olunmaqdadır. Bir sözlə, xalqımızın zəngin kitab mədəniyyətinin tərəqqisi ölkə başçısının idarəçilik fəaliyyətində xüsusi mövqeyə malikdir.

Əliyevşünaslığın tədris və elmi-tədqiqat proseslərinin informasiya təminatı, kitabxana istifadəçilərinin müxtəlif növ məlumatlara geniş çıxışı üçün şəraitin yaradılması hər bir qurumun əsas missiyasıdır. Hazırda kitabxananın əsas vəzifələri bu sahədə fondun toplanması, mühafizəsi və əlçatanlığının təmin edilməsi, müasir kitabxana məhsul və xidmətlərinin formalaşdırılması, optimallaşdırılması, təbliği və oxucuların informasiya mədəniyyətinin yüksəldilməsidir. Kitabxana xidmətlərinin və məhsullarının populyarlaşdırılması və reklamı, elektron informasiya bazalarının yaradılması, kitabxana fondlarının açıqlanması oxucunun tələbatının ödənilməsi üçün rahat şərait yaradır.

Nəticə. Beləliklə, tədqiqatımızın nəticəsi olaraq belə bir qənaətə gəlmək olar ki, “Heydər Əliyev: biblioqrafik məlumat kitabı” tövsiyə xarakterli ən mühüm biobiblioqrafik göstəricilərdən biridir. Ümummilli liderimizə həsr edilmiş bütün biobiblioqrafik göstəricilər müxtəlif formaları, o cümlədən şəxsi, həmçinin bioqrafik və biobiblioqrafik lüğətləri ilə seçilir. Son zamanlar istər müxtəlif iri kitabxanalarda biblioqrafik işçilər, istərsə də universitetlərin professor-müəllim heyəti tərəfindən bu istiqamətdə şəxsi biblioqrafik göstəricilərin tərtibinə xüsusi diqqət yetirilir.

Ulu öndərin irsini əks etdirən bütün şəxsi göstəricilər bir növ biobiblioqrafik vəsaitlər kimi onunla bağlı nəşrlər haqqında biblioqrafik məlumatları, sənədləri və haqqında olan bioqrafik məlumatları birləşdirir. Belə şəxsi biblioqrafik göstəricilər bu gün də ümummilli lider Heydər Əliyevin çoxillik zəngin ictimai-siyasi fəaliyyətini təbliğ etmək üçün səmərəli istifadə olunur. Bu baxımdan, çox vacibdir ki, dahi siyasi xadimə bundan sonra həsr olunacaq şəxsi göstəricilərin köməyi ilə təkcə onun həyat və fəaliyyəti deyil, həm də Heydər Əliyev irsinə dair kitabxana fondlarını açmaq, kitabxanada saxlanılan xüsusi kolleksiyaları əks etdirmək lazımdır.

Ədəbiyyat siyahısı:

1. Əliyeva-Kəngərli A. Heydər Əliyev və Azərbaycan elmi. Biblioqrafik göstərici / A.Əliyeva Kəngərli. – Bakı, – 2010. – 425 s.
2. Əliyeva-Kəngərli A. Heydər Əliyev: müstəqilliyimiz əbədidir çoxcildliyinin elmi biblioqrafik göstəricisi: [2 cildə] / A.Əliyeva Kəngərli. – Bakı: Şərq-Qərb, c.1. – 2013. – 632 s.
3. Əliyev H. Dövlət xalq üçündür / H.Əliyev. - Bakı: Adiloğlu, - 2008. - 400 s.
4. Əliyev H. Müstəqilliyimiz əbədidir: [46 cildə] / H.Əliyev. – Bakı: Azərənşr, c.1. – 1997. – 612 s.
5. Əliyev H. Müstəqilliyimiz əbədidir çoxcildliyin I-X cildlərinin köməkçi göstəricisi / H.Əliyev. – Bakı, – 2010. – 512 s.
6. Heydər Əliyev. Biblioqrafik məlumat kitabı/ tərt. ed.: A.Xələfov, S.Sadiqova.- Bakı: Bakı Universiteti Nəşriyyatı, - 2003. - 430 s.
7. Xələfov A. Heydər Əliyev və Azərbaycanda kitabxana işi/ A.Xələfov. – Bakı: Azərənşr, – 2006, 312 s.

Jamila Azizova

**THE IMPORTANCE OF USIG BIBLIOGRAPHIC RESOURCES IN THE PROPAGATION
OF THE IDEOLOGY OF AZERBAIJANISM OF THE GREAT LEADER HAYDER
ALIYEV**

Summary: The significant period of modern Azerbaijani history is closely connected with the phenomenon of Heydar Aliyev. Heydar Aliyev founded the new Azerbaijan, the savior of the Azerbaijani people and the Azerbaijani state. It is no coincidence that hundreds of works have been written about such a prominent personality, that famous intellectuals of our people have created valuable works of art glorifying the national leader, and scientists and politicians have created scientific and research works about the multifaceted activities of the national leader. Only with the help of bibliographic information is it possible to summarize the large mass of documents created and provide readers with bibliographic information about all the works written about the national leader.

The bibliographic information sources dedicated to the world-famous political figure, leader of the savior of our nation, Heydar Aliyev, are severe sources of ideology and information for the development of our society. These valuable sources play an essential role in mastering the rich socio-political heritage of the genius leader. "Heydar Aliyev: bibliographic information book," published on his 80th anniversary, stands out among the bibliographic sources that reflect the life and activities of our great leader Heydar Aliyev due to the wealth of information potential.

Key words: Heydar Aliyev, the ideology of Azerbaijanism, Aliyev studies, bibliographic index, theoretical heritage